

Handläggare
Hillevi Eklund
Telefon 08-508 274 04**Till**
Stadsbyggnadsnämnden

Remiss av Miljöprogram 2030 för Stockholm stad. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.
2. Stadsbyggnadsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Amanda Horwitz
StadsbyggnadsdirektörMonika Joelsson Vestlund
AvdelningschefCarolina Fintling Rue
Enhetschef

SAMMANFATTNING

Stadsbyggnadsnämnden har fått remissen Miljöprogram 2030 för Stockholms stad från kommunstyrelsen för yttrande senast den 20 juni 2024. Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument som slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst. De sju målen är: *En rättvis och inkluderande omställning, Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck, Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem, Ett klimatanpassat Stockholm, Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm, Ett giftfritt Stockholm samt Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö.*

Miljöprogrammets mål är viktiga styrande underlag i den kontinuerliga översiktliga planeringen och detaljplaneringen. Stadsbyggnadskontoret vill lyfta att trots att synergier eftersträvas så finns inneboende målkonflikter, i miljöprogrammets mål sinsemellan och i förhållande till andra övergripande mål och uppdrag i kommunen så som bostadsförsörjning, där avvägningar kommer att göras inom ramen för den fysiska planeringen.

StadsbyggnadskontoretFleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
start.stockholm*Remissmaterialet: Remiss av miljöprogram 2030 för Stockholms stad, KS2023682 Bilaga 1 (1563449)*

Stadsbyggandet och den växande staden orsakar stora klimatpåverkande utsläpp och stadsbyggnadskontoret ser därför positivt på den höjda ambitionsnivån och mer preciserade delmålet om halverad klimatpåverkan från konsumtion inom vilken stadsbyggandets klimatpåverkan delvis ryms.

Stadsbyggnadskontoret ser generellt att det behövs ett ökat fokus på genomförandet för att säkerställa måluppfyllelse och instämmer i att utvecklad styrning, processer och arbetssätt i kombination med kontinuerlig kunskapshöjning är avgörande för att miljömålen ska nås.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att nämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen och att nämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

UTLÅTANDE

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har fått remissen Miljöprogram 2030 för Stockholms stad från kommunstyrelsen för yttrande senast den 20 juni 2024.

Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Arbetsmarknadsnämnden, Exploateringsnämnden, Fastighetsnämnden, Förskolenämnden, Idrottsnämnden, Kulturnämnden, Kyrkogårdsnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Servicenämnden, Socialnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden, Utbildningsnämnden, Äldrenämnden, Överförmyndarnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, Kommunstyrelsens pensionärsråd, Odlar i hop, Akademikerförbundet SSR, Alternativ Stad, Avfall Sverige, Botkyrka kommun, Byggföretagen, Byggmästareföreningen, Climate Live, Danderyd kommun, Digitaliseringskonsulterna, Ekerö kommun, Ellevio, Energiföretagen Sverige, Fastighetsägarna i Stockholm, Fossilfritt Sverige, Fridays for future, Fridays for future Stockholm, Friluftsförbundet region Mälardalen, Fältbiologerna i Stockholm, Förbundet för Ekoparken, Företagarna i Stockholms stad, Gasnätet

Stockholm AB, Greenpeace Sverige, Gretas Gamlingar, Göteborgs stad, Haninge kommun, Hela Jorden, HSB Bostad, Huddinge kommun, håll Sverige rent, , Jordens Vänner, Järfälla kommun, KI, Klimataktion Stockholm, Klimatklubben, Klimatkollen, Klimatkommunerna, Klimatriksdagen, Kommunal Stockholm, KTH, Ledarna, Lidingö stad, Länsstyrelsen Stockholm, Malmö stad, Medveten i stan, Medveten konsumtion, Mobility Sweden, Momentum/fryshuset, Nacka kommun, Naturskyddsföreningen, Naturskyddsföreningen Stockholms län, Naturvetarna, New weather Sweden, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Norrtälje kommun, Nykvarns kommun, Nynäshamns kommun, Reformaten, Region Stockholm, Rena Mälaren (Hands2Ocean), Researchers Desk, Rådet för Agenda 2030 – remissbrevlåda, Saco – Stockholm, Salems kommun, Scouterna Stockholm, SGBC, Sigtuna kommun, Sollentuna kommun, Solna kommun, Sportfiskarna Stockholm, STF Stockholm, Stockholm Exergi, Stockholms handelskammare, Stockholms koloniträdgårdar, Stockholms universitet, Studieförbundet Stockholm Gotland, Sundbybergs stad, Swedavia, Svensk Dagligvaruhandel, Svensk handel, Svensk Vatten, Svenska botaniska föreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges ingenjörer, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Åkeriföretag, Södertälje kommun, Trafikverket, Transportföretagen, Tyresö kommun, Täby kommun, Upplands Väsby kommun, Upplands-Bro kommun, Vallentuna kommun, Vaxholms stad, Vision Stockholm Stad, Visita Stockholm, Våra barns klimat, Vårdförbundet, Världsnaturfonden WWF, Värmdö kommun, Zero Waste Stockholm, Återvinningsindustrierna, Österåker kommun.

I ärendet har stadsbyggnadskontoret samrått med exploateringskontoret.

Sammanfattning av remissen

Stockholms stads miljöprogram har reviderats mot bakgrund av det uppdrag som gavs i kommunfullmäktiges budget för 2023. Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument som slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst. De sju målen är: *En rättvis och inkluderande omställning, Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck, Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem, Ett klimatanpassat Stockholm, Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm, Ett giftfritt Stockholm samt Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö*. Miljöprogrammet innehåller 18 delmål som preciserar den strategiska inriktningen. Programmet är utgångspunkt för handlingsplaner som konkretiserar genomförandet för att nå målen.

Följande verktyg och utvecklade arbetssätt beskrivs i miljöprogrammet för att lyckas med implementeringen av klimat- och miljöarbetet: *Inköp, Samverkan, Kommunikation samt Innovation, digitalisering och lärande.*

Kontorets synpunkter

Stadsbyggnadsnämnden är ansvarig för stadens övergripande fysiska planering och stadens planläggning avseende mark- och vattenområdets användning, bebyggelsen och bebyggelsemiljöns utformning och även stadens inrättande och upphävande av naturreservat och djur- och växtskyddsområde enligt miljöbalken. Nämndens ansvarsområden berör därmed alla sju mål i miljöprogrammet och nämnden har ett på så vis ett stort ansvar för att staden som helhet ska nå miljö- och klimatmålen.

Den översiktliga planeringens viktigaste uppgift är att peka ut en långsiktigt hållbar fysisk utveckling av staden där så många mål som möjligt kan säkerställas. I en allt tätare stad blir målkonflikterna fler och synergieffekter behöver eftersträvas för att uppnå måluppfyllelse. Miljöprogrammets mål är viktiga styrande underlag i den kontinuerliga översiktliga planeringen och i förlängningen när en ny översiktsplan ska tas fram. Stadsbyggnadskontoret vill lyfta att trots att synergier eftersträvas så finns inneboende målkonflikter, i miljöprogrammets mål sinsemellan och i förhållande till andra övergripande mål och uppdrag i kommunen så som bostadsförsörjning, där avvägningar kommer att göras inom ramen för den fysiska planeringen.

Stadsbyggnadskontoret anser att remitterat miljöprogram har identifierat stadens huvudsakliga miljöutmaningar och att målsättningarna är tydliga och ambitiösa. Programmet håller en bra nivå för att kunna fungera över tid och som utgångspunkt för handlingsplaner där mer specificerade åtgärder konkretiseras.

Synpunkter kring målen

En rättvis och inkluderande omställning

Genom det nya miljömålet poängteras vikten av en rättvis och inkluderande omställning mot ett mer hållbart samhälle. Stadsbyggnadskontoret ser att kommunikation och dialog blir viktiga verktyg i omställningen. Stockholmare och aktörer som är med och driver omställningen behöver vara delaktiga vilket kan öka acceptansen för de förändringar som följer av att genomföra miljöprogrammet.

Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck

Stadsbyggandet och den växande staden orsakar stora klimatpåverkande utsläpp. Dels från de bygg- och anläggningsarbeten som en förändrad markanvändning medför och dels från de transporter som genereras av de fler som bor och verkar på den färdigbyggda platsen. Detta syns bland annat när klimatutsläppen från stadens egna inköp mäts, där bygg- och anläggningsentreprenader står för den största andelen av utsläppen. Stadsbyggnadskontoret ser positivt på den höjda ambitionsnivån och mer preciserade delmålet om halverad klimatpåverkan från konsumtion inom vilken stadsbyggnadets klimatpåverkan delvis ryms.

Under delmål 2.1 lyfts att existerande skog och mark i staden utgör en naturlig kolsänka. Stadsbyggnadskontoret vill lyfta att välfungerande kustekosystem också utgör effektiva kolsänkor.

Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem

I kapitlet lyfts att de målkonflikter som uppstår, särskilt vad gäller ytanspråk, kräver nytänkande för att hitta innovativa och mångfunktionella lösningar, exempelvis att en stadspark också kan fungera som skyfallsyta vid behov. I detta sammanhang vill stadsbyggnadskontoret poängtera att innovativa och mångfunktionella lösningar är nödvändiga i en allt tätare stad men att målkonflikter och avvägningar kring ytanspråk också kan innebära inskränkningar av både funktioner och värden i de fall markanspråken inte är förenliga.

Under delmål 3.1 Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur lyfts att naturvärdesinventeringar alltid ska göras om byggnation planeras inom ekologiskt särskilt betydelsefulla områden. Stadsbyggnadskontoret vill här kommentera två saker; att naturvärdesinventeringar i regel alltid görs vid planerad exploatering av naturmark - inte bara inom ekologiskt särskilt betydelsefulla områden samt att inte bara naturvärden utan även områdets funktion för stadens blågröna infrastruktur behöver utredas och analyseras.

Stadsutveckling lyfts i remitterat miljöprogram som en möjlighet för staden att bidra till att den biologiska mångfalden stärks genom förstärknings- och kompensationsåtgärder. Här har plan- och exploateringsprocessen en viktig roll att minska negativ påverkan på naturmiljöer genom anpassning och skyddsåtgärder och att förluster kan kompenseras. Kompensation behöver ske så att samma ekologiska funktion som förloras också är den som kompenseras.

I remissen lyfts att 21 procent av stadens mark är skyddad och att mer ska skyddas. Stadsbyggnadskontoret upplyser om att det i dagsläget är 20 procent av stadens totala mark- och vattenyta som är skyddad genom formella skydd i naturreservat, kulturresevat och nationalstadspark. Till den formellt skyddade naturen räknas inte strandskydd.

Inom ramen för budgetuppdraget att ta fram en strategi för skydd av naturområden kommer stadsbyggnadskontoret under ledning av stadsledningskontoret och i samverkan med de andra tekniska förvaltningarna att utreda hur den fortsatta utvecklingen av formellt skyddad natur kan se ut i staden.

I remitterat förslag till miljöprogram står att ”Vid bygg, anläggnings- eller markarbete ska befintliga träd alltid skyddas enligt framtagna svensk standard för arbete vid träd”. Det finns ingen standard med det namnet men det finns en Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0, av Johan Östberg och Örjan Stål. SIS har påbörjat ett arbete med att ta fram en standard för skydd av träd vid olika typer av bygg- och markarbeten men det arbetet är inte klart.

Ett klimatanpassat Stockholm

I förslaget till miljöprogram anges att i de områden där människor riskerar att drabbas av värmeöffekter är målet att krontäckningsgraden ska öka till minst 30 procent. Stadsbyggnadskontoret anser att det är positivt med en tydlig ambition om en ökad krontäckningsgrad då det är ett effektivt verktyg som staden kan styra över och som påverkar stadsmiljöer i ett varmare klimat, men ambitionen om *minst* 30 procent är högt ställd på områdesnivå. De täta miljöer som idag är utsatta för värmestress kan rimligtvis inte bli så trädrika på områdesnivå. Förslagsvis behålls målsättningen om 30 procent men ”minst” stryks.

Som indikator för mål fyra föreslås ”Krontäckningsgrad på stadens gator och torg” där stadsbyggnadsnämnden föreslås som uppföljningsansvarig. Stadsbyggnadskontoret vill förtydliga att stadsbyggnadsnämnden inte har ansvar för att genomföra åtgärder för att öka krontäckningsgraden på stadens gator och torg och föreslår att ansvarig nämnd, trafiknämnden, är uppföljningsansvarig.

Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att bygg- och anläggningsmaterial pekas ut som ett av stadens prioriterade flöden för cirkulär omställning. Som lyfts i miljöprogrammet är bevarandet av befintliga byggnader och minskning av rivningar en viktig del i detta arbete. Kontoret vill tillägga att även andra befintliga byggda strukturer som exempelvis vägar, konstruktioner och teknisk infrastruktur, behöver uppmärksammas precis som byggnader för att öka resurshushållningen.

Genomförande

Stadsbyggnadskontoret ser generellt att det behövs ett ökat fokus på genomförandet för att säkerställa måluppfyllelse. Det remitterade miljöprogrammet lyfter att miljö- och klimatarbetet kräver arbetssätt som utvecklas över tid med ständiga förbättringar där arbetssätt, processer, strukturer, styrning och kompetenser justeras utifrån gjorda erfarenheter och utvärderingar.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i att utvecklad styrning, processer och arbetssätt i kombination med kontinuerlig kunskapshöjning är avgörande för att miljömålen ska nås.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande för remissen anges att en styrgrupp för implementeringen bör inrättas. Stadsbyggnadskontoret anser att det är positivt att stärka genomförandeperspektivet genom en styrgrupp, förutsatt att alla nämnder med ansvar för åtgärder och måluppfyllnad ingår, om styrgruppen ska fatta genomförandebeslut. Annars behöver genomförandebeslut, enligt stadsbyggnadskontoret, alltid tas av respektive ansvarig nämnd.

I miljöprogrammet anges att en analys av miljö- och klimatkonsekvenser inklusive ett rättviseperspektiv ska inkluderas i alla relevanta nämnd- och styrelsebeslut som påverkar uppfyllandet av stadens miljö- och klimatmål. Det förtydligas i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande att stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska återkomma med metodstöd för detta. Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att det förtydligas när och hur sådana analyser ska genomföras, vad de förväntas innehålla och hur de ska bidra i de ärenden där de tas fram. Inom planprocessen finns en systematiserad och lagstiftad skyldighet kring bedömning av miljökonsekvenser. För nya planer görs en tidig så kallad undersökning av betydande miljöpåverkan, och i de fall planen bedöms bidra till betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning genomföras.

Övriga kommentarer

I förordet lyfts att Stockholm ska vara en av världens ledande städer inom hållbarhet och klimatomställning. Stadsbyggnadskontoret ser att det kan behöva förtydligas om stadens målsättning är att vara världsledande inom alla miljöprogrammets delar, som kan sägas omfattas av begreppet hållbarhet, eller om ambitionsnivån främst gäller klimatomställningen.

Utöver miljöprogrammets sju miljömål med tillhörande delmål presenteras i löptexten i miljöprogrammet flera ytterligare mål, exempelvis kopplat till transporter och utsläpp och stadens övergripande trädmål. För att förtydliga läsningen, och den sammantagna bilden av stadens miljö- och klimatambitioner, skulle dessa ytterligare mål kunna lyftas ut och punktas upp i marginalen intill löptexten för varje miljömål. Det gäller även nationella och internationella mål och överenskommelser som nämns och som berör staden.

Stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen och att nämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

SLUT